

Laiendatud tootjavastutuse miinimumnõuded

Enesekontrollisüsteem

- Rakendub enesekontrollisüsteemi nõue probleemtoodete tootjatele ja tootjate ühendustele. Täpsemad nõuded on esitatud jäätmeseaduse § 23¹.
- Enesekontrollisüsteem tähendab, et ettevõtja on süstemaatiliselt ja läbimõeldult korraldanud oma töövood. Enesekontrollisüsteem peab sisaldama infot tootja ja tootjate ühenduse finantsjuhtimise kohta seoses jäätmeseaduse §-st 25¹ tulenevate kohustuste rahastamise ning § 23 lõikes 4¹ tootjatele teenustasu arvutamise kohta. Lisaks peab enesekontrollisüsteem sisaldama infot kogutud ja probleemtooteregistrile esitatud andmete kvaliteedi kohta ning jäätmesaadetiste määrase kohaselt kogutud ja esitatud andmete kohta.
- Enesekontrollisüsteemi eesmärk on, et tootja ja tootjate ühendus peavad arvestust turule lastud toodete, kogutud ja käideldud jäätmete üle ehk neil on korrapärane sisemine arvestus probleemtoodetest ning neist tekkinud jäätmetest. Lisaks peab see sisaldama tootja ja tootjate ühenduse finantsjuhtimisega seotud elemente (kulud probleemtoodetega seotud jäätmekäitlusele jne).
- Enesekontrollisüsteemi kohaldamisest on vabastatud isikud, kellel on keskkonnajuhtimis- ja keskkonnanäidatavimissüsteem EMAS.
- Enesekontrollisüsteem peab olema probleemtoote tootja ja tootjate ühenduse poolt dokumenteeritud ning seda tuleb ajakohastada vähemalt kord 12 kuu jooksul.
- Tegemist ei ole uue nõudega, kuna juba praegu peavad tootjatel ja tootjate ühendustel olemas olema vastavad andmed. Tegemist on olemasolevate sisemiste arvestuste nimetamisega enesekontrollisüsteemiks.

Audiitorkontroll

- Varasemalt on audiitorkontrolli näinud ette pakendiseadus pakendiettevõtetele ja taaskasutusorganisatsioonidele. Jäätmeseaduse §-i 119⁶ kohaselt on Keskkonnametil edaspidi õigus nõuda järelevalve eesmärgil tootja või tootjate ühenduse kulul audiitorkontrolli, mille eesmärk on anda hinnang:

1) jäätmeseaduse § 25¹ lõikes 1 sätestatud kohustuste rahastamise õigsuse kohta;

2) jäätmeseaduse § 23 lõike 4¹ kohaselt tootjale teenustasu arvutamise nõuete täitmise õigsuse kohta;

3) probleemtooteregistrisse esitatud andmete õigsuse kohta;

4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1013/2006 kohaselt kogutud ja esitatud andmete õigsuse kohta.

- Audiitorkontrolli teostab vandeaudiitor piiratud kindlustandva töövõtuna audiitortevgevuse seaduse tähenduses.

Laiendatud tootjavastutuse põhimõtte avamine jäätmeseaduse §-s 25¹

- Tootja peab tagama turule lastud probleemtoodetest tekkivate jäätmete käitlemise ning kandma nendest tegevustest tulenevad kulud. Tootja võib valida, kas ta täidab kohustused ise või annab kohustuste täitmise tootjate ühendusele.

- Tootja vastutab turule lastud toodete eest seni, kuni probleemtoodetest tekkinud jäätmed ei ole enam jäätmed. Kui tootja on andnud oma kohustused tootjate ühendusele või jäätmekäitlejale, vastutab tootja jäätmete käitlemise eest ajani, mil jäätmed ei ole enam jäätmed. Kui tootjate ühendus või jäätmekäitleja on jätnud oma kohustused tootja eest täitmata, lasub vastutus kohustuste täitmise eest siiski tootjal. Probleemtoote tootja peab seetõttu korraldama jäätmekäitluse sellisel viisil, et talle jääb kontroll probleemtoote taaskasutamise eest; vajaduse korral lepingus sellise tingimuse ettenägemisega, mis võimaldaks saada probleemtoote valduse tagasi, kui jäätmekäitleja probleemtoote taaskasutamise kohustust piisaval määral ei täida.
- Tootja ja tootjate ühendus peab kohustuste täitmiseks omama vajalikke rahalisi või rahalisi ja korralduslikke vahendeid. See garanteerib, et tootja turule lastud toodetest tekkinud jäätmed ka kogutakse ja käideldakse. Tootja ja tootjate ühendus peavad enesekontrollisüsteemi kehtestamisel läbi mõtlema oma finantsjuhtimise, et neil oleksid rahalised vahendid kohustuste täitmiseks olemas.
- Sätestatakse volitatud esindaja instituut kõikidele probleemtoodete tootjatele, sealhulgas veebiplatvormidele, kelle asukoht on väljaspool Eestit, kuid kes lasevad Eestis turule, sõltumata müügiviisist, probleemtooteid. Seni on kehtinud volitatud esindaja instituut ainult elektri- ja elektroonikaseadmete tootjatele. Kui volitatud esindajat ei määrata, tuleb seadusest tulenevaid kohustusi täita tootjal endal.
- Sätestatakse probleemtoodetest tekkinud jäätmeid taaskasutavale või kõrvaldavale ettevõtjale või vahendavale ettevõtjale kohustus esitada tootjale, tootjate ühendusele või taaskasutamist vahendavale ettevõtjale nende nõudmisel taaskasutamise tõend. Taaskasutamise tõendile märgitakse probleemtoodetest tekkinud jäätmete üleandja, probleemtoodetest tekkinud jäätmete liik, kood ja kogus ning taaskasutatud või kõrvaldatud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogus, taaskasutamise- või kõrvaldamistoimingu kood ja riik, kus taaskasutamine või kõrvaldamine toimus.
- Rehvide, kantavate patareide ja akude ning kodumajapidamistes kasutatavate elektri- ja elektroonikaseadmete tootjad on kohustatud oma toodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamiseks sõlmima kirjaliku lepingu tootjate ühendusega. Loetletud probleemtoodetele on seadusega sätestatud kogumise määr (neist tekkinud jäätmete kogumisega on esinenud suuri probleeme). Iseseisvalt tegutsevatele tootjale on nõuetekohase kogumissüsteemi korraldamine ilma tootjate ühenduse toetava võrgustikuta põhjendamatult kulukas.
- Jäätmeseaduse § 26 lõiked 1 ja 2 tunnistatakse kehtetuks seoses § 25¹ kehtestamisega.
- Jäätmeseaduse § 26 lõikes 11 täpsustatakse, et isikule, kes võtab jäätmevaldajalt vastu probleemtoodetest tekkinud jäätmed, kohaldatakse lisaks sama paragrahvi lõike 3 alusel kehtestatud määrustest tulenevaid nõudeid kui ka jäätmeseadusest §-st 25¹ tulenevaid tootjale pandud kohustusi.

Muudatused jäätmeseaduse §-s 23

- Jäätmeseaduse § 23 lõike 4 punktist 2 on välja jäetud kohustus lähtuda teenustasu küsimisel üksnes turuosast. Nõue koguda teenustasu võrdsetel tingimustel on asendatud pisut üldisema võrdse kohtlemise nõudega. Nimelt võib jäätmeseaduse § 23 lõikest 4¹ tuleneda vajadus

koguda tootjalt tasu mittevõrdsetel tingimustel arvestades nende toodete erinevaid omadusi. Kuna ebavõrdne tasu on põhjendatud objektiivsete ja asjakohaste erinevustega, on selline ebavõrdne tasu kogumine siiski kooskõlas võrdse kohtlemise põhimõttega. Välja on jäetud viited kohustuste üleandmise erinevatele viisile. Esiteks erinevad need viisid (üleandmine kirjaliku lepinguga või ühinemine tootjate ühendusega) vaid näiliselt, sest ka juhul, kui tootja ühineb tootjate ühendusega (astub selle liikmeks), ei toimu kohustuste üleandmine automaatselt, vaid selleks sõlmitakse samuti kirjalik leping. Lisaks teenustasule tuleb tootjaid tootjate ühenduse poolt kohelda võrdselt ka kõikides teistes küsimustes, nt võimalus saada tootjate ühenduse liikmeks jne olenemata tootja poolt turule lastud probleemtoodete kogusest.

- Kohustades tootjate ühenduse veebilehel tuleb avalikustada jäätmekäitlejate valimise kord. Tootjate ühenduse veebilehel tuleb avalikustada ka tootjate poolt tehtud sissemaksete suuruse turule lastud probleemtootemassi tonni kohta.
- Tootjate ühendus peab korraldama probleemtoodetest tekkinud jäätmete taaskasutamise kolme aasta jooksul alates nende kogumisest (et vältida vaheladustatud probleemtoodetest tekkinud jäätmete kuhjumist) ja taaskasutamise sihtmäärade täitmise, kuna see on üks tootjate ühenduse põhilisi ülesandeid.
- Tootjate ühenduse kohustus on tagada, et tootjale teenustasu arvutamisel võetakse arvesse toodete vastupidavust, parandatavust, korduskasutatavust ja ringlussevõetavust ning ohtlike ainete olemasolu, lähtudes seejuures olelusringil põhinevast käsitlusviisist ja sellest, kui palju on tootja toote valmistamisel arvestanud jäätmeseaduse § 21 lõigetes 1 ja 2 ning § 24 lõigetes 1 ja 3 sätestatud nõudeid.

Muudatused seoses probleemtooteregistriga ja –registris

- Enam ei pea ettevõtja, kes viib Eestist välja mootorsõidukeid, rehve ning patareisid ja akusid, esitama probleemtooteregistrile andmeid.
- Edaspidi kantakse registrisse tootjate ühenduse osanike, aktsionäride või liikmete nimed. Probleemtooteregistris avalikustatakse tootjate ühenduse osanike, aktsionäride või liikmete nimed ning tootjate ühendusega lepingu sõlminud tootjate nimed.
- Probleemtooteregistris avalikustatakse kogutud, korduskasutatud, ringlusse võetud, energiakasutuseks taaskasutatud, taaskasutusse võetud ja kõrvaldatud probleemtoodetest tekkinud jäätmete andmed summeerituna. Ehk määruse § 7 lõike 1 punktides 13–27 toodud andmed avalikustatakse probleemtooteregistris.
- Probleemtooteregistris avalikustatakse tootja ja tootjate ühenduse poolt jäätmekäitluse sihtarvude saavutamise andmed.
- Probleemtooteregistrisse kantakse vandeaudiitori audiitorkontrolli kokkuvõtte, kui Keskkonnaamet on nõudnud tootjalt või tootjate ühenduselt vandeaudiitori audiitorkontrolli tegemist.